

Є очевидним, що основою екологічної правосуб'єктності держави як суб'єкта національних та міжнародних екологічних правовідносин є зміст суверенітету, та суверенітету над природними ресурсами зокрема.

Як зазначає Амджадин Мохамед Букш, «сутність суверенітету держав над його природними ресурсами та багатствами означає верховенство над ними держави, в межах якого ці ресурси знаходяться, та незалежність останніх в міжнародних відносинах при вирішенні усіх питань, які стосуються їх використання та експлуатації» [1, с. 6]. Здійснення суверенітету над природними ресурсами та багатствами передбачає реалізацію значного обсягу прав та обов'язків держав, які вони реалізують, як на міжнародному рівні, так і в межах держави.

Аналіз змісту прав та обов'язків держав щодо суверенітету над природними ресурсами та багатствами та форм його реалізації на національному рівні, на нашу думку, можна дійти висновку про те, що реалізація суверенітету держави над природними ресурсами на національному рівні здійснюється на рівні усіх елементів механізму правового регулювання суспільних екологічних відносин.

Література:

1. Амджадин Мохамед Букш. Суверенное право государств на природные ресурсы и богатства [Текст] : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. юрид. наук : 12.00.10. – международное право / Амджадин Мохамед Букш. – К. : Киевский ордена Ленина и ордена Октябрьской революции государственный университет им. Т. Г. Шевченка, 1986. – 18 с.

2. Кухтик С. В. Трансформація держави під впливом глобалізації (теоретико-правовий аспект) [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.01 : «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / Станіслав Володимирович Кухтик. – К. : Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2015. – 20 с.

Яремак Зоряна Василівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри судочинства*

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОРЯДОК ВРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОГО КОНФЛІКТУ

Сучасні форми вирішення юридичних конфліктів, у тому числі і еколого-правових, передбачають можливість використання різних способів і процедур їх вирішення, які у своїй сукупності утворюють певну систему розв'язання юридичних конфліктів. В концептуальному плані, така система, на думку вченого П. А. Астахова, становить сукупність організаційних і процедурно-процесуальних елементів. В рамках цієї системи виокремлюється дві функціональні підсистеми: система юрисдикції, в основі функціонування якої лежить принцип владно-примусового вирішення юридичних конфліктів, і система альтернативного врегулювання (консенсуальна форма), що базується на принципі компромісу [1, с. 23]. Подібну наукову позицію займає і науковець В. М. Кривцова, яка виділяє правові механізми і неюридичні засоби (медіаторинг, посередництво,

громадський арбітраж) по управлінню різними юридичними конфліктами, зокрема, їх розв'язання або превенції [2, с. 5].

Складність еколого-правових конфліктів зумовлює те, що без адміністративного владного впливу компетентних державних органів його неможливо вирішити повно і остаточно. Залежно від суб'єкта, що здійснює врегулювання конфлікту, розрізняють судовий та адміністративний порядок вирішення спору. Адміністративний (позасудовий) порядок врегулювання спору полягає в можливості звернутися за його вирішенням до органів державної влади, до компетенції яких належить те чи інше питання. Конституція України встановлює вихідні положення такого порядку, зокрема ст. 40, конкретизація якого відображено в Законі України «Про звернення громадян», де визначено, що громадяни України мають право звернутися до органів державної влади, місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, засобів масової інформації, посадових осіб відповідно до їх функціональних обов'язків. Під зверненнями громадян слід розуміти викладені в письмовій або усній формі пропозиції (зауваження), заяви (клопотання) і скарги (ст. 3 Закону).

Стосовно визначення органів, до яких можна звернутися, то вони встановлюються, як нормами загального законодавства, так і спеціальним законодавством в галузі охорони довкілля і раціонального використання природних ресурсів. Зокрема, ст. 55 Конституції України поряд із загальним правом на судовий захист визначає і право на звернення за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Закон України «Про Уповноваженого Верховною Радою України з прав людини» передбачає здійснення Уповноваженим з прав людини парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції.

Поресурсними кодексами визначається коло спеціальних суб'єктів, уповноваженим на вирішення спорів з питань охорони захисту, використання та відтворення природних ресурсів (ст. 158 Земельного кодексу України, ст. 103 Лісового кодексу України, ст. 109 Водного кодексу України, ст. 64 Кодексу України про надра). Відповідно такими органами є:

- органами місцевого самоврядування;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (Державна екологічна інспекція України);
- центральні органи виконавчої влади, що реалізують державну політику у галузі управління використанням окремого природного ресурсу (Державне агентство земельних ресурсів України, Державне агентство лісових ресурсів України, Державне агентство водних ресурсів України) тощо.

Так, відповідно до ст. 158 Земельного кодексу України, земельні спори вирішуються судами, органами місцевого самоврядування та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику в сфері земельних відносин. Зокрема, органами місцевого самоврядування вирішуються земельні спори

у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян, та дотримання громадянами правил добросусідства. Між тим, як зазначають автори науково-практичного коментаря до Земельного кодексу України, закріплена норма майже не має практичного застосування. Враховуючи, що будь-яке рішення органу місцевого самоврядування не є остаточним і не має механізму примусового виконання, за вирішенням спору до органів місцевого самоврядування зацікавлені особи звертаються хіба що тоді, коли бажають формалізувати наявність спору, усунути можливість закриття провадження в суді через відсутність предмету спору [3, с. 364–365].

Таким чином, на законодавчому рівні порядок позасудового захисту прав природокористувачів належним чином не врегульований, чітко не розмежовано компетенцію органів державної влади та місцевого самоврядування, які уповноважені приймати необхідні заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушень. Найбільш прогресивними в цьому плані виявилися Земельний кодекс України та Лісовий кодекс України, якими розмежовано компетенцію органів, уповноважених на позасудовий порядок розгляду спорів у галузі природокористування, порядок розгляду спорів та виконання рішень державних органів та органів місцевого самоврядування.

Література:

1. Астахов П. А. Юридические конфликты и современные формы их разрешения (теоретико-правовое исследование) : автореф. дисс. на соискание уч. степени д-ра юрид. наук : 12.00.01 / Павел Алексеевич Астахов. – М., 2006. – 62 с.
2. Кривцова В. М. Юридичний конфлікт як феномен правової дійсності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.12 / Валентина Максимівна Кривцова. – Х., 2005. – 18 с.
3. Мірошніченко А. М. Науково-практичний коментар Земельного кодексу / Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. – К. : Правова єдність, 2009. – 496 с.